

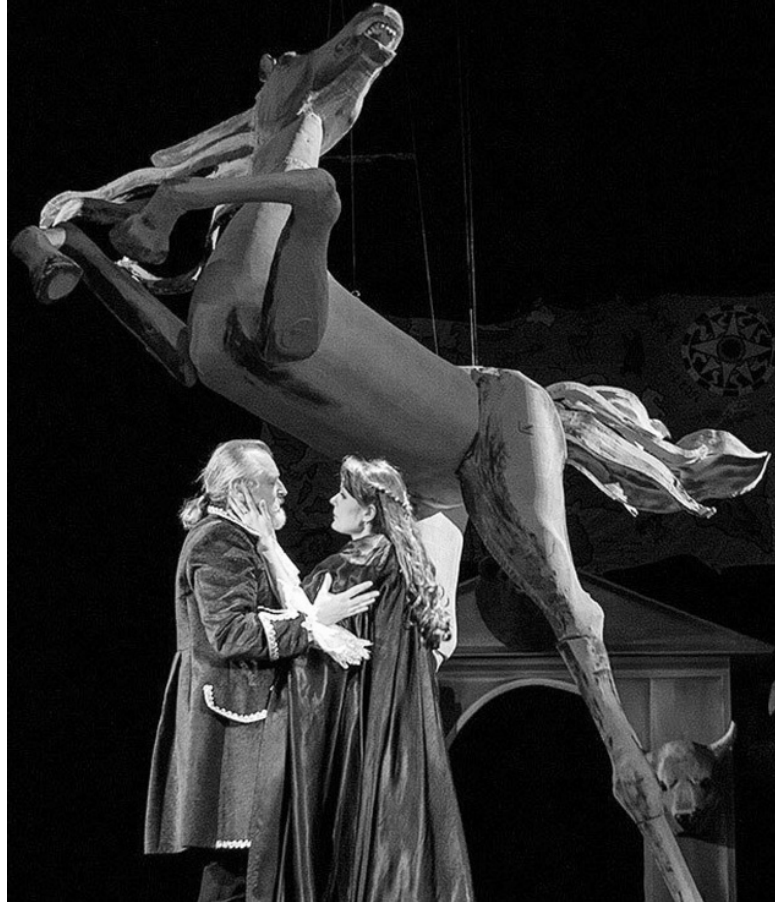
Олена ЖАТЬКО

“32 ТРАВНЯ” НА СЦЕНІ МИКОЛАЇВСЬКОГО ТЕАТРУ

Комічна фантазія Григорія Горіна про життя та смерть барона Карла Фрідріха Ієроніма фон Мюнхаузена отримала нове життя на сцені Миколаївського академічного художнього російського драматичного театру у березні 2013 р. Постановником виступив Микола Яремків, знайомий миколаївському глядачеві як режисер вистави “Цар Федір Іоанович”. Цього разу він вирішив звернутися до п’єси “Той самий Мюнхаузен”, що вже давно набула статусу “класики”. Назва ця майже у всіх і одразу ж викликає асоціації зі справжнім шедевром – кінофільмом Марка Захарова із Олегом Янковським у головній ролі. І справді, більшість глядачів у залі, мабуть, підсвідомо, порівнювала героїв вистави з відомими кіноперсонажами. Та як виявилось – даремно. Адже ніякої схожості між цими двома інтерпретаціями твору не існує.

Вистава народжується у цілковитій тиші... Плавню відкривається важка завіса, й на сцені з’являється молода дівчина, як потім з’ясовується – Марта (Євгенія Воронова). Вона щось захоплено малює крейдою, не помічаючи, як до її покою входить слуга Томас (Андрій Карай) з пастором (Альберт Вербець). На перший погляд, все йде за текстом п’єси, але звернімо увагу на сценічне оформлення першої картини.

У ремарках драматург зазначає, що у вітальні барона стіни прикрашені численними картинами – відображенням відважних і фантастичних подвигів Мюнхаузена; поряд бачимо голови та роги вбитих ним тварин, у центрі – величезний камін, неподалік – книжкову шафу... Все це на сцені скрупульозно відтворив художник-постановник Микола Костюшко. Але перше, що впадає в очі глядачам – велика скульптура лошати, що височить у центрі простору, нагадуючи величезну маріонетку: ось-ось здійме її з місця один лише порух руки ляльководи. Протягом усієї першої дії герої обходять нерухому фігуру, ніби не помічаючи її. Може, це той самий дикий кінь, якого колись приборкав сам Мюнхаузен й на якому верхи здійснив усі свої подорожі? А якщо це просто – його чергова фантазія, ніким не помічена, хоча цілком матеріальна? Нібито спеціально герої відмовляються визнати її існування... Це питан-

Євгеній Ушаков – барон Мюнхаузен, Євгенія Воронова – Марта у виставі “Той самий Мюнхаузен” Г. Горіна. Режисер – Микола Яремків, художник – Микола Костюшко. Миколаївський академічний художній російський драматичний театр, 2013 р.

ня залишається відкритим аж до самого завершення спектаклю...

Події на сцені розгортаються в одному з численних німецьких князівств XVIII століття. Подих часу підкреслюють костюми персонажів, розроблені художником Юлією Молчановою: пишні вбрання Якобіни фон Мюнхаузен (Лідія Гашинська) та скромніші, але не менш витончені, вбрання Марти – коханої барона.

Головною проблемою, довкола якої зав’язується весь конфлікт вистави, стає неможливість вінчання Мюнхаузена зі своєю молодою обраницею. Причина цього досить тривіальна – барон одружений та ще й має сина! І не важливо, що цей союз ніколи не був

повноцінною родиною, адже Мюнхаузен живе поза будь-якими законами, а якщо йому буде дозволено оминати й закони Церкви, можна оголошувати “кінець світу” у цьому містечку.

Барон (Євгеній Ушаков) на сцену спускається канатною драбиною, що в кінці вистави виконуватиме роль тієї самої “місячної доріжки”, якою він із Мартою повинен залишити місто і опинитися десь... мабуть, в одному з вигаданих ним міст не знати на якій планеті...

Художник намагається не ілюструвати п'єсу, а перекласти драматичний конфлікт на мову пластики простору, відтворюючи особливості поезики драматурга. Серед мінімуму декорацій, зазначених у ремарках, та вільної авансцени – кожна подія, рух та думка виглядають збільшено, набуваючи іншого масштабу та об'єму. Розширюють простір дійства й виходи акторів з глядної зали. Так стрімко повертається Марта у другій дії, наздоганяючи Мюнхаузена, який теж оминає “четверту стіну”, з'являючись в образі садівника. Розставляючи горщики з квітами, він привертає увагу глядача до пам'ятника, скульптурного бюсту самого Мюнхаузена. Але порівняти його з живим прототипом не вдається, адже пам'ятник лишається в глибині сцени й ніяк не обігрується протягом другої дії.

Усі персонажі, окрім барона, представлені декількома штрихами, та їхні характери постановник

вимальовує влучно, живими, яскравими відтінками. Але сам Мюнхаузен, протягом першої дії різкий, динамічний, стрімкий, далі чомусь стає врівноваженим, вимовляє текст монотонно, а діє механічно. І невже така особа здатна на протест проти законів людства та природи?...

Марта – складний, витончений характер, водночас здатна до самопожертви в ім'я своїх почуттів до Мюнхаузена. Вона сповнена стриманості та благородства, але при цьому чуттєва та багата внутрішньою емоційністю. У сценах-діялогах вони разом з бароном створюють тілами пластичний малюнок чи то гойдалки, чи то човника. Погойдуються, хвилеподібно прогинаються, міцно тримаючись за руки. Вони стають одним цілим, доповнюючи та збагачуючи один одного. Невидима для очей мотузка зв'язує їх, й фантазії Мюнхаузена стають єдиною реальністю... Адже тільки Марта може опинитися з бароном на іншій планеті, вести розмову з Кантом чи сперечатися з Гомером.

Оригінальну особистість режисер вимальовує в образі Бургмістра (Алекс Межурецький). В акторів відчувається внутрішня потреба створити героя із себе самого, із свого власного Я, занурюючись у

Євгеній Ушаков – барон Мюнхаузен, Євгенія Воронова – Марта у виставі “Той самий Мюнхаузен” Г. Горіна. Режисер – Микола Яремків, художник – Микола Костюшко. Миколаївський академічний художній російський драматичний театр, 2013 р.

Васильй Остафійчук – Рамкопф, Лідія Гашинська – Якобіна фон Мюнхаузен у виставі “Той самий Мюнхаузен” Г. Горіна. Режисер – Микола Яремків, художник – Микола Костюшко. Миколаївський академічний художній російський драматичний театр, 2013 р.

*Євгеній Ушаков – барон Мюнхаузен,
Євгенія Воронова – Марта у виставі
“Той самий Мюнхаузен” Г. Горіна.
Режисер – Микола Яремків,
художник – Микола Костюшко.
Миколаївський академічний художній
російський драматичний театр, 2013 р.*

глибини психологічних загадок літературного персонажа. Тому й спостерігати за еволюцією акторської гри та динамікою розвитку героя цікаво протягом усієї вистави. Така собі “маленька людина”, що має дві маски – справжнього товариша та типового снолігостера.

Декоративно-монументальний образ Якобіни фон Мюнхаузен (Лідія Гашинська) разом з адвокатом Рамкопфом, персонажем Василя Остафійчука, додали до загального характеру постанови комедійно-гротескного присмаку. В образі дружини барона легкою тінню просвічується природна жіноча хитрість, гнучкість, спроможність ризикувати. У характері її мови проявляється експресивне тлумачення цієї героїні, яка вимовляє текст голосно, чітко, стверджувально й не повірити їй, як виявляється, досить складно для консервативного пастора (Альберт Вербец). Цей актор на сцені театру створив цілу галерею образів “отців церкви” – Священик (вистава “Ромео і Джульєтта”, режисер – В. Савінов), Пастор (“Примари”, режисер – С. Лагошняк), Священик (“Верона”, режисер – В. Савінов)... І ось знову А. Вербецеві вдалося зробити свій персонаж яскравим та оригінальним. Коли він з’являється на сцені, це одразу викликає м’яку посмішку у глядача, адже герой – наївний, чистий, надія та любов бринять світлом в його очах.

Василій Остафійчук, точно відчуваючи стиль автора та стиль епохи, постійно апелює до глядача. Актор розширює образ Рамкопфа, нанизуючи на характер разки тонкої іронії щодо тодішньої “ліберальної інтелігенції”. Скільки невимушеної енергії він вкладає в свої монологи у сценах суду, й усе це – щоб переконати не лише суддю (актор Анатолій Соколов), але й нас – глядачів – у своїй “правді”!

Не можна залишити поза увагою ще одного “безсловесного персонажа” – Музиканта (Ірина Азімова), який з’являється в декількох сценах. Виходячи

постійно з правої куліси, у яскравій червоній сукні, з пишною зачіскою, виконавиця ролі займає своє місце за фортепіано. Перериваючи звучання фонограм, Музикант заповнює простір живою музикою, плавно перебираючи клавіші. Ось тільки, коли музика завмирає, роль цього героя стає незрозумілою. Він нібито відірваний від дійства, що зараз відбувається на сцені, не ворушиться, не реагує на те, що відбувається у нього за спиною, але при тому привертає увагу яскравим вбранням та аристократичною поставою. Це єдиний образ, що залишається на периферії загальних подій.

Але, на тлі широкої палітри яскравих персонажів, головним містифікатором та магом вистави залишається все ж таки барон Карл Фрідріх Ієронім фон Мюнхаузен. Можна припустити, що в самому існуванні Мюнхаузена як об’єднуюча тема вистави звучить проблема становлення людини – майстра, художника, митця. Адже життя нерідко плете справді фантастичні візерунки, ставить перед людиною дивні складні питання та (на перший погляд) непереборні перешкоди. У налагодженні порозуміння з цими правилами життя й розкриваються здібності, які врешті виявляються величезною силою в руках однієї людини.

Виставу скінчено. Барон Мюнхаузен зникає, піднімаючись “місячною доріжкою”, а нерухома статуя лошати під гучне іржання руйнується. Тепер цей світ, без Мюнхаузена, перетвориться на звичайний перебіг дня та ночі, де 32-е травня ніколи не продовжить життя весни, а білих лошат, які підносять нас до вершин мрій, вщент розтрошено... Але ось знову, перериваючи мелодію щирих оплесків, на сцені з’являється барон! Можливо, він ще раз зможе подарувати нове життя своїм фантазіям, надихнути нас вірою в його світ добра та щедрості, навчить мріяти – по-справжньому.